

- FIOL, Bartomeu (1973): «Una carta autobiogràfica i dos poemes». *Lluc*. 623, febrer 1973. p. 24.
- NADAL, Antoni / MOSQUERA, Roberto (2011): «Pròleg» a FIOL, Bartomeu: *Carants*. Barcelona: Edicions Proa, p. IX-LXXI.
- PORCEL, Baltasar (1998): «Materials sobre Bartomeu Fiol». Pròleg a FIOL, Bartomeu: *Cave carmina, cape canes*. Palma de Mallorca: Ed. Moll, p. 7-17.

MIQUEL ARBONA I PIZÀ
(1927-2011)

Entre la documentació d'en Miquel a què he tingut la sort d'accedir, hi ha dues notes, redactades per ser tingudes en compte després del seu traspàs, d'una transcendència inevitable sobre el que segueix. La primera diu:

Desitjo que no s'escriuin necrològiques o biografies, sinó les pobres dades dels pocs serveis que he intentat prestar al Regne de Déu i el testimoni de la meua confiança cap a Jesús, sempre que no impliquin paraules elogioses per al difunt, sinó edificatives en el Senyor.

I la segona:

Els papers personals, si n'hi ha, prefereixo que siguin destruïts, però no m'oposo que se'ls doni qualsevol altre destí si es creu que tenen cap utilitat.

Tenint en compte que es tracta de continguts interferents, més que no pas contradictoris, pondero la utilitat dels propis papers personals i en faig ús eliminant escrupolosament les valoracions personals que comportin cap elogi, almenys explícit.

Reconec, en primer lloc, que tot i haver conviscut des de 1967, el meu inici com a professor, fins a 1998, quan ell es va jubilar, la nostra relació va ser força cordial però no intensa. Més encara, reconec que cap de les moltes anècdotes que vam compartir, alguna ben entranyable, és adient, adequada o oportuna en una nota de record com aquesta. Ell era jesuïta i exercia de jesuïta, tot i que mai li vaig veure fer el més mínim gest d'adoctrinament entre companys o alumnes. Gairebé tots els col·legues compartits amb ell al Departament a qui he apel·lat es troben en una situació similar a la meua, amb un tracte de la màxima cordialitat producte de la seva actitud, amb tuteig inclòs, per descomptat. Només algú, com ara José Enrique Gargallo, va mantenir amb ell un contacte personal fora de la Universitat, cosa veritablement notòria si tenim en compte que els col·legues no solem veure'ns més enllà del treball excepte que hi hagi alguna relació extraprofessional.

Ha estat el Pare Jesuïta Antoni Blanch i Xiró, del Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia, que va conviure amb Miquel a la Residència Borja de Sant Cugat, qui m'ha facilitat molts dels mitjans documentals —entre molts altres, les notes de més amunt— que m'han fet possible conèixer trets que mai no hauria imaginat. Per això, considero el Pare Blanch coautor, almenys dels aspectes més encertats d'aquesta nota. A més a més, he rebut comentaris, aclariments, afegits i correccions, que agraeixo de tot cor, de Maria Rosa Vila, Coloma Lleal, Maria Teresa Garcia Castanyer, el Pare Francesc Xicoy, Eugenio Martínez Celdrán, Jesús Tuson i José Enrique Gargallo.

Miquel Arbona i Pizà va néixer a Sóller el 22 d'octubre de 1927 i va morir als 84 anys, el 25 de novembre de 2011 a Sant Cugat del Vallès. Va dedicar gran part de la seva activitat als aspectes religiosos i acadèmics, a vegades combinats, en especial de més jove. Es va llicenciar en Filosofia, el 1950, en Teologia nou anys després i es va ordenar sacerdot als 30 anys. A part de cursos i conferències —a ESADE i a l'Institut Químic de Sarrià, entre altres centres—, va assistir en molts

aspectes a treballadors espanyols emigrats a Alemanya, especialment durant les vacances d'estiu. Cal destacar en particular que des de 1973 va exercir de consiliari, o capellà, a la Residència Universitària Ramon Llull durant trenta-i-tants anys, un nexe d'unió ideal amb la dedicació docent que el mantenia en un constant contacte personal amb estudiants.

Pel que fa a l'activitat pròpiament universitària, la va realitzar gairebé tota a la Universitat de Barcelona, primer a l'anomenada Facultat de Filosofia i Lletres i després a la de Filologia, és a dir, com veurem després, sense moure's de l'edifici històric de la institució, al centre de la ciutat. L'any 1955 es va llicenciar en Filologia Romànica amb Premi Extraordinari amb una tesina, dirigida pel doctor (en aquella època tots els professors s'anomenaven així) Martí de Riquer, sobre el *Llibre de Blanquerna* de Ramon Llull, i deu anys després va obtenir el doctorat en Filosofia i Lletres amb una tesi sobre l'epistolari català dels Borja, dirigida pel doctor José María Castro y Calvo. El conreu de la literatura medieval el va mantenir ocupat durant anys amb estudis i publicacions, especialment sobre Ramon Llull i Eiximenis, fins a 1968, l'any en què va experimentar un important canvi d'orientació, com també veurem més avall.

Des que va obtenir la llicenciatura fins a la jubilació, va exercir diverses funcions pedagògiques, com ajudant de classes pràctiques i adjunt, al començament, fins a catedràtic interí, tot ensenyant una extensa quantitat de matèries, sempre en un àmbit hispànic, entre elles Història o Gramàtica Històrica de la Llengua Espanyola, Dialectologia Hispànica, Lingüística Hispànica en Relació amb l'Alemanys i l'Anglès i d'altres de continguts similars. També va impartir Llengua i Cultura Catalanes al centre d'Estudis Hispànics, a la pròpia Universitat.

A partir de l'any 1968, amb l'anomenat «Pla Maluquer» (el cognom del degà d'aleshores) es va produir una sèrie de canvis que va derivar, pocs anys més tard, el 1973, en la diversificació de Filosofia i Lletres en cinc Facultats, entre elles la nostra, la de Filologia, com he dit abans. A més, els continguts es van distribuir en Departaments (de Filologia Romànica, Filologia Clàssica...) i es van crear moltes assignatures més o menys inèdites fins llavors obrint tot plegat un conjunt de modificacions que va afectar tothom.

Arran de tot això, ja en el Departament de Filologia Hispànica, dirigit al principi pel doctor Antoni Maria Badia i Margarit, en Miquel va participar en cursos introductoris com Teoria i Pràctica de la Llengua Espanyola, una matèria a partir de la qual va intervenir, juntament amb altres col·legues, en la composició d'un manual, *Llengua Espanyola II*, coordinat per Coloma Lleal i reeditat en diverses ocasions des de 1997. Més important encara, va heretar d'Eugenio de Bustos una assignatura d'especialitat anomenada Espanyol Coloquial, a la qual va dedicar molta atenció tot experimentant un canvi profund en l'orientació professional. Així es comprova uns vint-i-cinc anys després, quan va publicar a la *Revista Española de Lingüística* (1995, p. 427-35) «Un archivo de español coloquial en la Universidad de Barcelona», que venia a resumir d'una manera antològica no sols els continguts gairebé il·limitats del curs, sinó també les implicacions professionals que comportava, tenint en compte que s'hi havien matriculat més de 4.500 alumnes provinents d'altres Departaments i Facultats i fins i tot de diferents països. De fet, aquella obertura cap als usos espontanis de la llengua parlada iniciava un tipus d'ensenyament que avui ja ha adquirit una màxima prioritat pràctica, econòmica i fins i tot política a l'àmbit de la filologia hispànica amb la creació de l'Institut Cervantes, present quasi arreu del món. Molt més encara, perquè l'experiència en aquella assignatura també va endinsar Miquel en tot un ventall d'aspectes teòrics i aplicats, alguns de tradició fins i tot clàssica, com la retòrica, i d'altres que s'anaven desenvolupant cada cop amb més força, com ara la sociolingüística, la pragmlingüística, la prosòdia, el llenguatge corporal, la publicitat... La penetració d'aquella experiència queda prou explícita quan, en un moment de l'informe, cita uns, avui sorprenents, «efímers fanzines» (p. 432), és a dir, els *Fan's Magazines*, unes pàgines que en aquelles dècades els fanàtics d'un determinat tema redactaven i divulgaven pel seu compte; tot plegat, una remota anticipació dels *twitters*, *facebook*s i similars de l'actualitat...

Em permeto acabar, sense cap comentari laudatori, amb un fragment poètic seu, una estrofa amb dos rodolins dodecasíl·labs, que va datar l'agost de 1970 arran d'alguna intensa emoció expectant que desconec:

Joia, dolors i plor m'assetgen a tota hora,
la fita és ben a prop i es fa de cop enfora,
la nit és tota llum, migjorn es fa tenebra.
S'esmussa el meu sentit, sadoll de tant percebre.

Ramon CERDÀ MASSÓ
Universitat de Barcelona

RAMON AMIGÓ I ANGLÈS
(1925-2011)

Ramon Amigó va néixer a Reus el 16 de gener de 1925. Després d'una escolarització elemental, com la de molts nens de l'època, i una guerra i una postguerra que no afavoria una dedicació a estudis més elevats, es va posar a treballar als catorze anys en una empresa lligada a un comerç molt reusenc, el dels fruits secs, i a partir de 1972, i fins a la seva jubilació, en una altra d'articles de reproducció gràfica. Però la seva inquietud i el seu rigor intel·lectuals van fer que, paral·lelament, adquirís una preparació que el convertiria en un estudiós plenament reconegut, més enllà de l'àmbit local, i en un mestre i guia de molts estudiosos, sobretot d'Onomàstica, que farien del Camp de Tarragona una àrea resseguida pràcticament del tot, amb importants ramificacions cap a d'altres comarques pròximes i més llunyanes.

Cal dir que el Reus de la seva joventut i el Centre de Lectura, com a ateneu representatiu, afavorien la seva formació i la seva catalanitat, malgrat la situació adversa. Als anys quaranta Amigó s'expressava en català a l'hora d'escriure poesies, i no deixava d'interessar-se per les llengües. Va aprendre francès, anglès i llatí amb Teresa Miquel, de sòlida formació fabriana, en la tradició d'exigència noucentista que a Reus tenia representants com Joaquim Santasusagna i Josep Iglésies, amics de Ramon Amigó, amb els quals compartia el conreu de l'excursionisme científic. Va ser del grup, no gaire abundós però eficaç, que va maldar per fer del Centre de Lectura un nucli cultural popular i català, a contrapèl d'un règim hostil. Va ser membre de la seva Secció de Lletres i president de l'entitat de 1973 a 1975. A partir dels anys seixanta sobretot, a banda d'activitats artístiques i científiques, la llengua i la literatura hi tenia conreadors eficaços. El Dr. Vallespinosa, amb les seves traduccions i activitats teatrals, posava els més joves al corrent de la literatura europea i de les tendències més modernes; allí desenvolupaven la seva activitat Xavier Amorós i Josep M. Arnavat, i hi trobaven recer il·lustres conferencians com Joan Triadú i Josep Pla.

De Ramon Amigó es poden destacar diverses activitats.

L'ensenyament de la llengua catalana.

El 1961 Ramon Amigó obtingué el certificat de professor de català per la JAEC amb el grau elemental i el 1962 amb el grau mitjà. Entre 1961 i 1977 va donar classes de català, des del Centre de Lectura o des del Fòrum Joventut de la prioral de Sant Pere. És admirable que ell, i un grupet reduït de professors reusencs —Robert Miralles, Teresa Miquel, Mercè Totosaus...—, trobessin temps per a corregir les famoses «trameses» d'Òmnium Cultural. Mestres i alumnes veien la necessitat de dominar el català, malgrat les perspectives poc optimistes. La correcció dels exercicis, les notes sobre aspectes estudiats, eren sempre d'una claredat i saviesa remarcables. A la *Revista del Centre de Lectura*, de la qual va ser corrector en moltes èpoques, publicava una secció «Alerta amb